

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 2. maja 1877.

Obseg: Prikazen na Golem. — Razglas zaradi nauka o sviloreji na c. kr. svilorejnem poskuševališči v Gorici. — Žveplo cepiti v bolno trto. — Vojska! — Angora. (Dal.) — Deželni zbori. — Naši dopisi. — Novičar.

Naravoznanske stvari.

Prikazen na Golem.

(Barvorobna podoba v mēgli ali „glorija“.)

Popisal Franjo Schollmayer.

V časniku „Leipziger Illustrierte Zeitung“ št. 1750. dne 13. januarija 1877. popisuje prof. dr. Prestel iz Emdena pod naslovom: „Meteorologische Bilder“ tudi barvorobno podobo v mēgli („das farbenrandige Nebelbild“ oder „die Glorie“) ter jo pojasnjuje s sliko prav dobro posneto iz knjige: „Wind und Wetter“ po prof. dr. Lommel-u v 10. zvezku naravoslovne knjige: „Die Naturkräfte“.)

Dr. Prestel pripoveduje, da so Španjolci zapazili v mēgli take podobe, katerih rob ali kraj je pofarban ali pisan ali „glorije“, ko so potovali pod vodstvom

Golo 632 m.

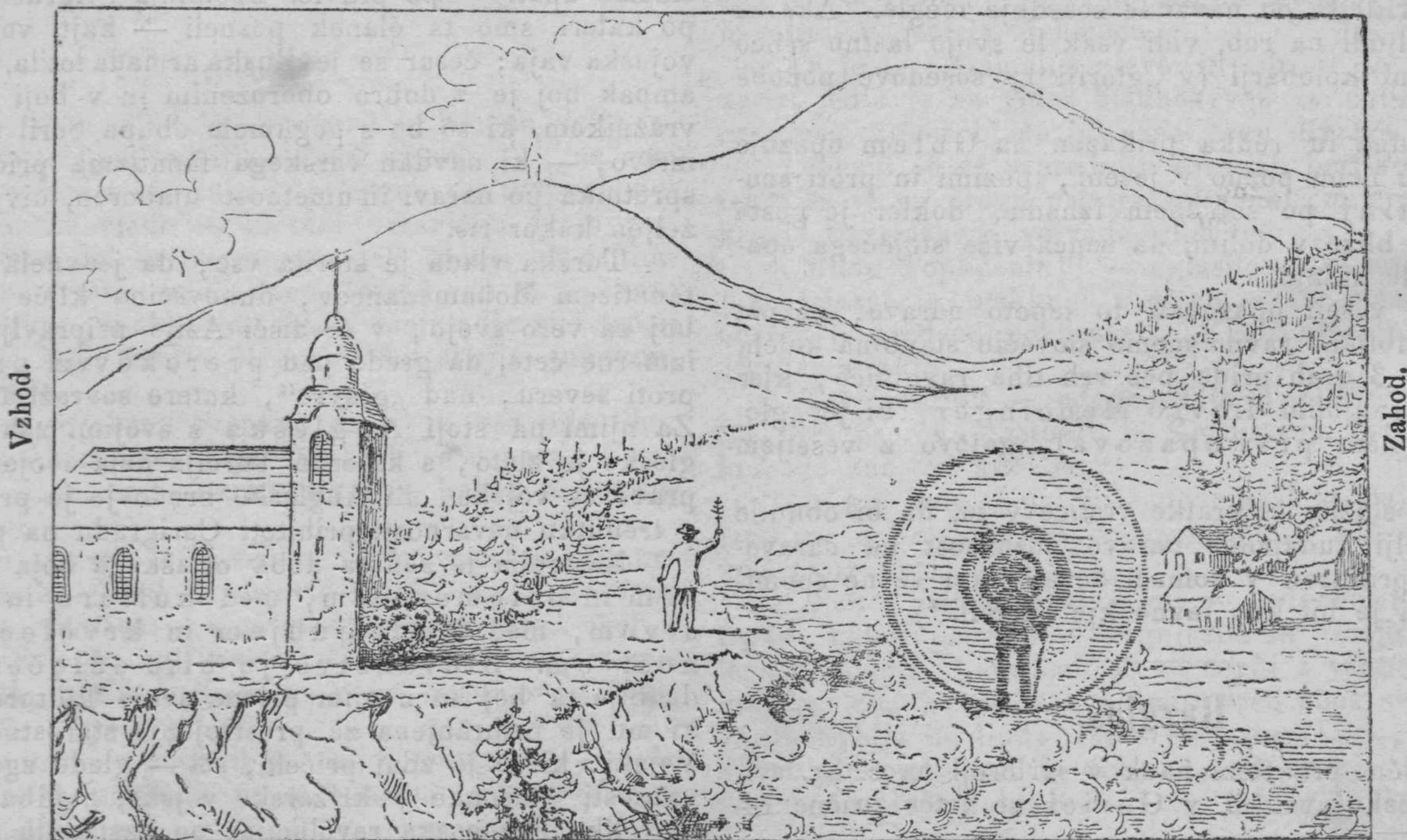
Kurašček 790 m.

Mokrica 1055 m.

Pizzarovem čez Kordiljere; opazoval jih je Bougner vrh Kordiljerov na gori Pambamarka, ko je bil l. 1735. na Peruanskem, in slednjič Mak Fajt na Škotskih gorah.

Zanimivi popisi prikazni, ki jo je videl Bourguier na Pambamarški gori, in popisovanje „glorije“ na Švicarskih gorah: „auf den grossen Miethen“ v št. 25 „der alten und neuen Welt“ l. 1875. po Viljemu Stillfried-u navodili so me, da priobčim v domačem listu k tej meteorologični prikazni donesek, ki se nahaja v nekoliko drugačnih razmerah tudi na Kranjskem, nadejaje se, da mora biti tudi umnemu kmetovalcu vsake vrste prikazen v naravi zanimiva.

Ljubljansko močvirje, ki meri 4 milje v četrt, mejí v jugozahodni strani na 1107 metrov visoki Krim, in 1055 metrov visoko gorovje „Mokric“ (severozahodni konec dinarških medslombnikov.) Te gore upadajo precej strmo proti močvirni nižavi. Med prvimi višinami nad močvirjem na jugozapadni strani nad Želimeljsko dolino strmi 632 metrov nad morskim

površjem visoko Golsko hribovje v vrhu z zeleno na ozko potegnjeno ravnino, kjer so o starodavnem času imeli Rimljani trdnjavo (kastel), katere ozidje se nahaja

še dandanes v tleh pod obraščeno grobljo. Sedaj najdeš na tej samoti prostorno Golsko farno cerkev sv. Marjete in v njej prelep veliki oltar z Madono Valentina

Mencingerja, in krasno izrezljano leco, oboje iz cistercienskega samostana iz Kostanjevice; pred cerkvijo pa ti je odprta na oddihljaj nizka s slamo krita duhovnja.

Ta Golski svet je strm proti zapadu, proti severu, in proti izhodu, za njim proti jugu pa se samotno vzdiguje Kurašček v podnožji Mokrica, na katerega se Golski svet nepretrgoma naslanja. Na tri strani je toraj omenjena poteza Golskega sveta prosta.

Ako se vstopiš proti zapadu vrh Rimljanskih razvalin, vidiš pod sabo kaci 50 metrov globoko in okoli 90 metrov široko strmo dolino Draga imenovano, ki se začeni odpre na Ižanskem polji in sega pod majhni pa prijazni vasi Gornje in Dolnje Golo. Spomladi in v jeseni razširja se gosta megla o jutru po vsem močvirju in po sosednih dolinah, iz katere visoke gore kipé kakor otoki iz morja. Tukaj najdeš lep razgled, ker se ti čarobno odpre mogočni svet v prijaznih barvah daleč tje do vrhuncev skoraj vseh snežnikov na Kranjskem.

Moj prijatelj g. Lovro Mencinger, župnik pri sv. Marjeti na Golem, izvrsten kmetovalec in sadjerejec, ki ga včasih obiskujem, peljal me je leta 1873. na rob ravninice rekoč mi šaljivo: „Vam bom pokazal Golske prikazni in svetnike.“

Opomniti moram, da gosp. župnik ni še slišal niti čital o prikazni „Brockengespenst“ in „glorije“ imenovani.

Ako se človek vstopi na rob Golske ravnine pri cerkvi zjutraj, ko iz vshoda solnce posveti na ravninico in njemu v hrbet posije, vidi lepo in razločno vtopljeno svojo lastno senco 30 do 40 metrov daleč na vrhu prirezane goste megle, katera stoji po dolini ozke Drage, ki vsako njegovo gibanje zvesto oponaša. Ta senca je vselej ožja, kakor život opazovalca, pa dalji ali krajši, kakor se stoječa megla bolj odteguje, ali pa bolj bliža. Senco obdaja vselej širok svitel kolobar v prizmatičnih barvah, kakor mavrica v kolo povita. Kolikor bolj gosta in mokra je megla, toliko bolj intenzivne so tudi barve v kolobaru. Precej visoko nad tem prizmatičnem kolobarjem loči se svitel obok, ki solnčnih barv ne kroji določno, in je le nekoliko gostejši in svitlejši od navadne sosednje megle. Ako se vstopi več ljudi na rob, vidi vsak le svojo lastno senco v mavričnem kolobarju (v „gloriji“), sosedove podobe pa ne vidi.

Ta čudna in redka prikazen na Golem opazuje se o jasnem nebu pozno v jeseni, pozimi in proti spomladi zjutraj po solnčnem izhodu, dokler je gosta megla tako blizu v dolini, da senca više stoječega opazovalca pade na-njo.

Kogar veseli opazovati to lepoto narave, ga pot pelje iz Ljubljane ravno memo slovečih stavb na koléh, in v dobrih 3 urah pride peš vrh tihe ravninice, kjer ga bode gostoljubni Lovro Mencinger, ki je „glorijo“ na Golem prvi opazoval, gotovo z veseljem sprejel.

Naj bi služile te kratke vrstice v to, da bi obudile med prijatelji čudapolne narave pozornost na naravoslovstveno prikazen v domači deželi, ker se ne spominjam, da bi je bil kdo javno kje omenil. *)

Razglas.

Teoretično-praktični nauk v sviloreji na c. kr. svilorejnem poskuševališči v Gorici se letos prične 14.

*) Sliko te jako interesantne prikazni nam je v ponatis prijazno prepustilo sl. vredništvo Dunajskega kmetijskega časnika „Oesterr. Landw. Wochenblatt.“ Vred.

maja in traja 4 tedne. Nauk je razdeljen v 2 kurza: eden bo v nemškem, drugi v laškem jeziku; ta nauk obsega: 1. Predavanje v anatomiji, fizijologiji in patologiji svilodov (židnih gosenic), murb in pa o umnem izrejevanji svilodov in o pomočkih, kako pomagati o dandanes razsajajočih svilodnih boleznih. 2. Praktične vaje o sviloreji in o rabi mikroskopa za celično ravnavo svilodov. — Kdor se želi udeležiti tega nauka, se more zadnji čas oglasiti do 10. maja t. l. pri vodstvu c. kr. svilorejnega poskuševališča v Gorici.

Gospodarske novice.

Žveplo cepiti v bolno trto.

Neki vinorejec v Palermi je poskusil žveplo, ki ima veliko hvalo pri trtnih boleznih, vcepiti bolnim trtam. Steblo trtno je vrezal tako globoko, da ni ranil in poškodoval stržena, v to zarezo je dal drobno-zmletega žvepla in rano obvezal proti zraku in dežju. Trte so rodile potem obilo in zdravega grozdja. Časnik „Italia agricola“ ne pové, kake bolne trte je navedeni vinorejec ozdravil, brž ko ne je bila ona plesnina, ki se je pretekla leta kot prava kuga širila po deželah.

Politične stvari.

Vojska!

Vojska je napovedana. Že so zagromeli topovi, že teče kri, železna krogla se valí in človeška moč je ne more več ustaviti. Kmalu bodo — če že niso — Ruski prapori unkraj Donave vihrali in prične se velikansko silovit boj.

Resen ta trenutek pozivlja pa vsacega mislečega človeka k resnobnemu premišljevanju. Vse simpatije naše veljajo Ruskemu orožju, vsa srca mu želé zmago, molitve naše edinijo se v tem, da bi Bog dal zmago slovanskim bratom, ki se boré pod zastavo carovo. Toda preveč ne smemo upati — po pravici opominja „Agram. Presse“, po kateri smo ta članek posneli — kajti vojska ta ni vojaška vaja; česar se je Ruska armada lotila, ni igrača, ampak boj je z dobro oboroženim in v boji silnim sovražnikom, ki se bo s pogumom obupa boril na živo in mrtvo, — ki navdan verskega fanatizma pričakuje nasprotnika po naravi in umetnosti utaboren, divji in krviželjen kakor ris.

Turška vlada je storila vse, da je vnela ljutost in fanatizem Mohamedancev, duhovščina kliče v „sveti“ boj za vero svojo, v središči Azije pripravljajo se neizmerne čete, da gredó pod prerokovim praporom proti severu, nad „gjavre“, katere sovražijo do smrti. Za njimi pa stoji Angleška s svojimi zakladi; Angleško je zlato, s katerim Turčija dela svoje silne priprave za vojsko, in Angleško brodovje je pripravljeno v trenutku nevarnosti prihiteti Carigradu na pomoč.

Nastopila je zadnja dôba orjaškega boja med križem in polomesecem, med kulturo in barbarstvom, med ljudoljubjem in krvoločnim trinoštvom. Slovanstvo je bilo odločeno za to, da bije ta boj in ž njim prične svojo kulturno misijo, ki mu je prihranjena za prestrojenje starostne Evrope. Vojski, ki se je zdaj pričela, so — gledé zgodovinske važnosti — enake le križarske vojske, najdba Amerike in velika Francoska revolucija; po nasledkih svojih pa, bodi-si izid kakoršen koli, bo ta vojska one zgodovinske dogodke še prekosila, kajti vpliv njen bo gotovo še stoletja deloval in predrugačeval svet.